

Datum 10. 3. 2022

VOJENSKO-STRATEGICKÉ A OPERAČNÍ SOUVISLOSTI KONFLIKTU NA UKRAJINĚ

Předložený text je analytickým materiálem, popisujícím vojensko-strategické a operační souvislosti vývoje válečného konfliktu na Ukrajině v horizontu posledních dvou týdnů. Pro vytvoření této analýzy byl využit rozsáhlý soubor vědecko-analytických metod. Na analýze se podílel kolektiv autorů CBVSS Univerzity obrany. Názory, závěry, hodnocení a případná doporučení, zde vyjádřené a předpokládané, jsou výhradními názory kolektivu autorů CBVSS a nepředstavují postoje či stanoviska Ministerstva obrany nebo jiné vládní agentury ČR. Podklady pro analýzu vychází z veřejně dostupných zdrojů, některé informace týkající se přímo situace na Ukrajině nebo v Ruské federaci nelze ověřit z nezávislých a důvěryhodných zdrojů a není možné zajistit jejich pravdivost, úplnost a objektivitu.

Po čtrnácti dnech od zahájení válečného konfliktu na Ukrajině se ukazuje, že namísto bleskové války, kterou Rusko hodlalo dosáhnout svých strategických vojenských cílů, může být zataženo do vleklého válečného konfliktu. Hlavních důvodů ruského neúspěchu je několik – od nedostatečného vyhodnocení zpravodajských informací, přes neschopnost zasazených prvosledových vojsk plnit operační cíle, nedostatky v logistickém zabezpečení, nedosažení vzdušné nadvlády, slabou ochranu přesouvajících se sil a tím vystavení se rizikům rychlého zničení. To vše ovlivnilo ztrátu relativně vysokého počtu osob, materiálu, techniky a bojových prostředků pozemních i vzdušných sil. Samotná neefektivita ruského postupu je rovněž ovlivněna neočekávaně silným odporem mobilizované ukrajinské armády, špatnou morálkou ruských vojáků a významnými logistickými problémy.

Na základě rozhodnutí prezidenta Putina jsou ruské (jaderné) odstrašující síly přemístěny do "zvláštního režimu bojové služby". Toto rozhodnutí je odrazem strategie "eskalace k deeskalaci", ruské vojenské doktríny, která vyzývá k hrozbě použití taktických jaderných úderů dostatečně včas, aby vzájemná konfrontace Ruska a Ukrajiny skončila za příznivých podmínek pro Moskvu. Navzdory obavám z této hrozby, ze strany Ruska nebyly zaznamenány žádné prokazatelné aktivity, které by naznačovaly možnost použití těchto zbraní.

Na vedení probíhajících operací se podílejí zejména pozemní, vzdušné a námořní síly; jsou patrné i bojové aktivity zástupných (proxy) sil, za účasti čečenských či ruských sil pro speciální operace. Ruským pozemním jednotkám se prozatím nepodařilo obklíčit a dobýt velká města jako je Charkov a Kyjev. Jejich útoky probíhají postupně či souběžně v několika oblastech, jsou zasazována zejména malá taktická uskupení, jež nemohou dosáhnout požadované koordinaci, vedoucí k naplnění operačních cílů. Postup ruských pozemních sil je soustředěn především na hlavní silnice, je zpomalován silným ukrajinským odporem a potýká se se značnými logistickými problémy.

Rusové, ze strategického i operačního hlediska mají dostatek bojové síly (prozatím nenasazené) k tomu, aby získali iniciativu a porazili ukrajinský odpor. Je pravděpodobné, že pro podporu rychlejšího postupu do větší operační hloubky se mohou uchýlit k masivnímu leteckému bombardování a dělostřelecké palbě na vojenské i nevojenské cíle. Rusové pravděpodobně navýší schopnost manévrovat v rozbahněném terénu, začnou používat taktiku obléhání a obklíčení velkých měst. I přesto, že mělo Rusko v počáteční fázi konfliktu logistické problémy, do budoucna lze očekávat, že Rusko nasadí do konfliktu další vojenské jednotky, které se zaměří na posílení ochrany svých zásobovacích tras. Díky drtivé početní převaze bojové síly lze očekávat, že v konečném důsledku dojde ke zničení velkého počtu ukrajinských pozemních jednotek a k jejich porážce.

Působení vzdušných sil může být považováno za nejkritičtější součást ruského neúspěchu. Rusko prozatím nebylo schopno dosáhnout vzdušné nadvlády a tím poskytnout potřebnou leteckou podporu svým pozemním silám. Podle ukrajinského ministerstva obrany Rusko ztratilo v prvním týdnu konfliktu jednatřicet letadel a třicet vrtulníků. I přesto, že nemohou být tyto informace detailně ověřeny, z dostupných zdrojů je patrné, že rychlost a velikost této ztráty je vzhledem k délce konfliktu enormní. Hlavní příčinou těchto ztrát je prozatím neschopnost Ruska zajistit si nad Kyjevem, byť jen lokalizovanou vzdušnou převahu. Hned v počáteční fázi konfliktu odpálilo Rusko sto řízených a balistických raket a použilo sedmdesát pět bombardérů proti kritickým vládním a vojenským cílům po celé zemi, avšak nedošlo k zásadnímu zničení ukrajinských vojenských systémů, které byly i nadále v provozu. Stejně tak nebyly nalezeny a zničeny všechny radary protivzdušné obrany, včetně C2 a SAM.

Co se týče námořních sil, zde Rusko zaznamenalo dílčí úspěchy. V prvních dnech války dosáhlo ruské námořnictvo svých cílů zavést námořní kontrolu v severním Černém moři (oblast od Sevastopolu po jižní ukrajinskou hranici v Azovském moři). Ruské snahy o kontrolu obchodní dopravy v Černém moři účinně odřízly veškeré mezinárodní snahy o zásobování Ukrajiny z moře. Rusko zasadilo dvě obojživelné skupiny, první skupina v Azovském moři provedla obojživelné vylodění západně od Mariupolu, následně podporovala útok pozemních sil podél jižní trasy. Druhá skupina zůstává v severním Černém moři a pravděpodobně čeká na rozhodnutí k provedení obojživelného vylodění v blízkosti Oděsy.

Ruské kybernetické útoky, které odstartovaly konflikt, byly omezenější, než se očekávalo a nepodporovaly cíl dosažení úplné vzdušné nadvlády. Kdyby Rusové byli schopni odříznout ukrajinské vojenské vůdce od těch, kterým velí, nebo alespoň narušili jejich komunikaci s taktickými jednotkami, ukrajinské jednotky protivzdušné obrany by byly nuceny bojovat nekoordinovaným způsobem, což by je činilo méně efektivními, nežli v současné době jsou. V neposlední řadě nedostatečná vzdušná převaha souvisí se špatnou integrací bojového zpravodajského průzkumu. Zdá se, že Rusko není schopno poskytnout zpravodajské informace téměř v reálném čase, které by umožnily útoky na mobilní cíle, efektivní ničení systému PVO včetně raket země-vzduch, jako i ochranu manévrových pozemních sil.

Pozemní vojenská situace se za posledních 24 hodin výrazně nezměnila. Ruské síly pokračují v soustřeďování sil k obnovení útočné operace východně a západně od Kyjeva, západně od Charkova a směrem na Mykolajiv-Oděsa, ale dosud nezahájily nové rozsáhlé pozemní útoky. Rusko zvýšilo počty leteckých a dělostřeleckých či raketových útoků na civilní pozice a infrastrukturu, včetně známých evakuačních koridorů. Ukrajinské síly údajně provedly během dvou dnů druhý protiútok, tentokrát u Mariupolu. Ukrajinské letectvo a síly protivzdušné obrany pokračují v operacích, způsobují škody ruským pozemním silám a narušují ruské vzdušné a raketové operace. Ruské síly strávily posledních 24 hodin převážně přeskupováním a přípravou na obnovení útočných operací kolem Kyjeva, Charkova a Mykolajiva. Ukrajinský generální štáb hlásí přítomnost velké koncentrace ruských sil západně od Charkova, které podle jeho odhadu zahájí širokou ofenzívu na jihozápad směrem k řece Dněpr.

Ruské síly jsou v současnosti zasazeny na 4 hlavních směrech:

- Hlavní úsilí — Kyjev (tři podřízená podpůrná úsilí);
- Podpůrné úsilí 1 – Charkov;
- Podpůrné úsilí 1a – Luhanská oblast;
- Podpůrné úsilí 2 – Mariupol;
- Podpůrné úsilí 3 – Cherson a postupy na západ.

Budoucí vývoj tohoto konfliktu je nejasný, avšak je velmi důležité se zaměřit na předvídání výsledků této války, jelikož jen tak můžeme úspěšně zvládnout její eventuální důsledky. V této části jsou stručně nastíněny čtyři možné scénáře budoucího vývoje, které pokrývají široké spektrum predikovaného vývoje na Ukrajině.

Prvním scénářem je tzv. **Zázrak na Dněpru**. Podle tohoto scénáře by byl ukrajinský vojenský a civilní odpor dostatečně posílen obrannou pomocí členských států NATO, což by ve výsledku zastavilo postup ruských vojsk. Vzniklá patová situace by byla příznivější pro bránící se stát (tedy Ukrajinu), samotné Rusko by vzhledem k výši ekonomických nákladů a diplomatické izolaci bylo nuceno přehodnotit nasazení vojsk a následně by došlo k jejich stažení.

Druhým scénářem je tzv. **Začarovaný kruh**. Podle tohoto scénáře by se v následujících měsících Rusku podařilo svrhnout ukrajinskou vládu a v zemi by byl vytvořen ruský loutkový režim. Ukrajinská armáda i populace by však nebyla ochotna kapitulovat, tudíž by proti ruským jednotkám vedla partyzánskou válku. Ruská armáda by byla schopna kontrolovat velká města jako je Kyjev, avšak nikoliv celé území Ukrajiny. U tohoto vývoje lze předpokládat, že by situace nebyla pro Rusko dlouhodobě z ekonomické i politického hlediska příznivá a po sérii několika šokujících ozbrojených střetů, by Rusko po několika letech stáhlo svoje jednotky tak, jak tomu bylo v případě Afghánistánu.

Třetím scénářem budoucího vývoje je tzv. **Nová železná opona**. V tomto případě by po určité době došlo k absolutnímu zhroucení Ukrajiny, která by dlouhodobě nebyla schopna čelit stále tvrdším a masivnějším ruským útokům. Rusko by následně v zemi vytvořilo loutkový režim a jakýkoliv nesouhlas populace by byl tvrdě potlačen. Ruské jednotky by zůstaly na Ukrajině a kontrolovaly její území. Podél hranic členských států NATO by byla ve východní Evropě vytvořena nová železná opona.

Posledním scénářem je tzv. **Válka mezi NATO a Ruskem**. V tomto případě existuje několik možností, prostřednictvím kterých by bylo NATO vtaženo do konfliktu. První možností je, že by se NATO pokusilo nad Ukrajinou zavést tzv. bezletovou zónu, jejíž dodržování by bylo nuceno fyzicky vymáhat. To lze očekávat v případě, že Rusko bude masivně bombardovat civilní cíle a vraždit civilisty na Ukrajině. Další možností je, že by Rusko neúmyslně zasáhlo území některého z členských států NATO např. prostřednictvím nepřesného cílení, což by ve výsledku vyvolalo protiopatření ze strany Aliance. V neposlední řadě nemůže být zcela vyloučeno, že má prezident Putin připraveny rozsáhlejší plány, které sahají daleko za hranice Ukrajiny. V tomto případě by obrátil pozornost na bývalé státy sovětské sféry vlivu, pravděpodobně na pobaltské státy, které jsou členskými státy NATO.

Zpracovali: Mgr. Lucie Konečná, Ph.D., Ing. Ján Spišák, Ph.D., plk. gšt. Ing. Tomáš Špok, Ph.D.

